

Vertrouwen

Nadat ik op 14-jarige leeftijd de biopic over Mozart *Amadeus* had gezien (Miloš Forman, 1984), kocht ik een leeg muziekblok en begon een pianostuk te componeren, een braaf werkje in klassiekerige stijl dat ik nooit afmaakte. Toevallig was de hedendaagse componist Daan Manneke bevriend met mijn moeder, en toen hij een keer langskwam bood hij aan naar mijn werken – de opuslijst bevatte inmiddels vier nummers – te kijken. Hij bladerde alles door en knikte wat. Twee weken later kreeg ik een brief waarin hij mij aanraadde maar veel moderne muziek te gaan luisteren. Ik volgde zijn raad op en allengs raakte mijn portfolio gevuld met woeste wrochtsels.

Twee jaar later, in 1986, las ik in een krantenadvertentie dat er een koor voor hedendaagse muziek zou worden opgericht. Huub Kerstens was de dirigent, een grote vriendelijke reus die ook componeerde. Het duurde een half jaar voordat ik op hem durfde af te stappen om hem te vertellen dat ik ook componeerde. Het werd het begin van een lange meester-gezel-vriendschap die duurde tot zijn

plotselinge overlijden in 1999. Van Huub mocht ik al zijn LP's lenen – hij overhoorde mij als ik ze terugbracht! – en al zijn partituren op zijn kosten kopiëren bij de copyrette om de hoek, zodat ik ze thuis kon bestuderen. Ook leerde hij mij de beginselen van het dirigeren en spoedig daarna leidde ik de groepsrepetities van ons Koor Nieuwe Muziek. Hij zette mij zelfs een keer voor het Residentie Orkest, om een fragment te dirigeren, 'omdat ik even in de zaal wil luisteren naar de klankbalans'. Kortom, toen ik 18 was, was ik klaargestoomd voor het conservatorium.

Als student kreeg ik mijn tweede grote kans toen ik repetitor was bij Het Nationale Toneel (nu Het Nationale Theater), waar Hans Croiset de artistiek leider was. Ik moest een paar liedjes instuderen met een groep acteurs, en op een gegeven moment peilde hij mij: 'Hoe vind je dat ik muziek gebruik in mijn voorstelling?' Ik antwoordde: 'Niet al te best.' Hij schrok en lachte een beetje, ik toog naar huis en schreef hem een brief waarin ik uiteenzette hoe volgens mij muziek en theater met elkaar gecombineerd konden worden.

Micha Hamel

We wisselden van gedachten en de tijd ging voorbij, maar een half jaar later belde hij mij op met de vraag of ik bij zijn volgende voorstelling de muziek wilde componeren. Het werd een octofonische elektronische surround-compositie met koorzang voor *De Perzen* van Aischylos, mijn eerste grote muziektheater-compositie. Met bovenstaande anekdotes wil ik natuurlijk zeggen dat gulheid en vertrouwen essentieel zijn voor productief contact tussen generaties.

Bron van liefde

Hoe ouder je wordt, hoe minder generaties ertoe doen. Ik ben nu 55, heb zowel een hele goede vriend van 80, als een collega-vriendin van 27. Denken in generaties lijkt typisch iets voor jonge mensen, want ik zie de mij omringende verzameling mensen inmiddels als een verzameling van velden, en niet als poppetjes op een ladder die leidt van geboorte naar dood. De datum waarop mijn gebrek aan pensioen ingaat, aan mij gecommuniceerd door de jaarlijkse brief van het pensioenfonds ABP, is eigenlijk het enige dat mij herinnert aan het lineaire aspect van de tijd.

Omdat we sterfelijk zijn, is het doorgeven van je ervaring van belang. De Britse filosoof Roger Scruton, die nooit om een pittige uitspraak verlegen zat, merkte in dit verband op dat wij geen onderwijs geven omdat wij zo van jonge mensen houden, maar omdat wij zo zielsveel van de lesstof houden. De kinderen zijn, in zijn opvatting, slechts de stations van doorgifte van het kostbaarste goed, namelijk de cultuur die wij als gezamenlijk construct belichamen, die ons op haar beurt verbindt en bij tijden zelfs bijeenhoudt. Hoewel dit tegen de haren instrijkt van wat in de huidige mode onderwijs is, namelijk aansluitend bij wat de leerling interessant vindt, brengt Scruton vooral aan het licht dat overdracht niet enkel onderwijskundig, maar ook ecologisch is. Zijn visie lijkt aanvankelijk conservatief en nuffig, maar is eigenlijk juist bijdetijds en bescheiden.

Overdracht is niet slechts een kwestie van een oudere die iets zendt en een jongere die dat ontvangt. Het is ook geen praktijk waar een jongere om vraagt, om het vervolgens geserveerd te krijgen. Nee, werkelijke overdracht is uitgenodigd worden om deel te zijn van het geheel van de generaties, door er (mede)verantwoordelijk voor gemaakt te worden. En precies deze verantwoordelijkheid voor alles wat voor en wat na je komt is geen juk, maar een onuitputtelijke bron van liefde. De liefde voor de mensheid en haar schone culturen, plus de liefde voor de toekomst die zinvol vormgegeven moet worden om haar leefbaar te maken. Als (inmiddels) oudere kunstenaar ben ik dus verplicht aan mijn cultuur, aan de gemeenschap van de doden en die van de nog-niet-levenden, om wat ik weet en kan door te geven. Mijn studenten en ik komen samen tot bloei in de ruimtelijkheid die we creëren, terwijl we ons tegelijkertijd bewust zijn van de gaten die we laten vallen omdat niet alles uitgelegd, beschouwd en overgedragen kan worden. Wat ik uiteindelijk doorgeef zijn verantwoordelijkheid en handelingsvrijheid, terwijl ik samenhang creëer door vertrouwen te geven en te krijgen. •

Micha Hamel

is voorzitter van de Akademie van Kunsten, componist, dichter en onderzoeker. Hij geeft incidenteel cursussen op kunsthogescholen en universiteiten.
Fotografie: Janita Sassen